

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders ve Çalışma Kitaplarında Geleneksel El Sanatları: Yedi İklim Türkçe Seti Örneği

Nurşen ÇAĞLAK¹

Öz

Yabancı dil öğretiminin ikincil amaçları arasında kültür aktarımı gelmektedir. Bir dili öğretirken o dile ait olan kültürün de öğretilmesi amaçlanır. Bunun sebebi dil öğretiminin, kültürden bağımsız düşünülmecektir olmasıdır. Bir dilin tam anlamıyla öğrenilebilmesi ve o dile iletişim kurulabilmesi için kültüre de aşına olunması gerekmektedir. Bir millete ait kültürel unsurların başında geleneksel el sanatları gelmektedir. Geleneksel el sanatları, hoş görünüşleri ve sahip oldukları tarihi birikim sebebiyle kültür aktarımı yapmak için en uygun seçeneklerden biridir. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretmek için hazırlanmış ders ve çalışma kitaplarındaki geleneksel el sanatlarına dair unsurları ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi tercih edilmiş olmakla beraber bu dokümanlar Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 seviyesi ders ve çalışma kitaplarından oluşmaktadır. Araştırma sonucunda C1 seviyesine kadar geleneksel el sanatlarını konu edinen metin sayısının aşamalı bir biçimde arttığı ancak C1 ve C2 seviyesinde geleneksel el sanatlarını konu edinen metin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, kültür aktarımı, geleneksel el sanatları.*

¹Bilim Uzmanı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, nursencaglak@gmail.com, 0000-0003-3932-3950.

Kaynak gösterme: Çağlak, N. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders ve çalışma kitaplarında geleneksel el sanatları: yedi iklim Türkçe seti örneği. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 8(1), 93-111.

Geliş tarihi: 03.02.2023 – Kabul tarihi: 08.03.2023

DOI: 10.17932/IAU.TOMER.2016.019/tomer_v08i1004

Traditional Handicrafts in Sets for Teaching Turkish as a Foreign Language: Example of Yedi İklim Turkish Sets

Abstract

Cultural transfer is among the secondary objectives of foreign language teaching. When teaching a language, it is also intended to teach the culture associated with that language. The reason for this is that language teaching will not be considered independent of culture. In order to learn a language fully and communicate with that language, it is necessary to be familiar with the culture. Traditional handicrafts are at the forefront of the cultural elements of a nation. Traditional handicrafts are one of the most suitable options for cultural transfer due to their pleasant appearance and historical background. In this study, it is aimed to reveal the elements of traditional handicrafts in the course and workbooks prepared to teach Turkish as a foreign language. Although document analysis, which is one of the qualitative research methods, was preferred in the research, these documents consist of the Yedi İklim Turkish Teaching Set A1, A2, B1, B2, and C1 and C2 level courses and workbooks. As a result of the research, it was determined that the number of texts on traditional handicrafts increased gradually until the C1 level but that there were no texts on traditional handicrafts at the C1 and C2 levels.

Keywords: *Teaching Turkish as a foreign language, cultural transfe, traditional handicraf.*

Giriş

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken amaçlananlardan biri de kültür aktarımı yapmaktır. Başarılı sonuç vermiş bir dil öğretim sürecini kültürden bağımsız düşünmek mümkün olmayacaktır. Kültür, bir dilin tamamıyla anlaşılması için gerekli unsurlardandır. Türk Dil Kurumu (2011, 1558) kültür kavramını “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” olarak açıklamaktadır. “Onlarca farklı tanımlaması göz önüne alındığında kültür; bir bölgenin, ülkenin ya da bir

topluluğun geçmişten günümüze kadar süregelen örf, adet, inanış, yaşam biçimleri, beslenmeleri, el sanatları, tarihi açıdan değere sahip varlıkları gibi birçok unsurunu kapsayan bir kavramdır” (Diker ve Deniz, 2017: 1)

“Dil öğrenmek o kültürü tanımaktır.” (Kramsch, 1993; akt. Okur ve Yamaç, 2013: 1623) anlayışından yola çıkarak bir dili öğretirken o dili konuşanların kültürünü de aktarmak gereklidir (Pehlivan, 2007: 1). Yabancı dil öğrenmek, o dili konuşan insanları ve kültürlerini tanımaktır (Tapan, 1995: 156). Yabancı dil olarak Türkçe öğretirken kültür aktarımı konusunda en büyük pay, birincil kaynaklar olan ders kitaplarına düşmektedir (Mert, Albayrak ve Serin, 2013: 59; İşçan ve Yassıtaş, 2018: 51). Ders kitaplarında Türk milletinin geçmişte bugüne kadar ortaya koyduğu zenginliğe kısacası kültürel mirasa (Akcaoğlu, 2017: 6) yer verilmesi kültürlerarası yaklaşıma uygun olacak ve dolaylı olarak da iletişim kurmayı kolaylaştıracaktır (Demir ve Açık, 2011: 58).

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (2021), yabancı dil öğretimi amacıyla hazırlanmış ders kitaplarındaki kültür unsurlarını altı gruba ayırmıştır:

1. *“Günlük Yaşam (yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrâ âdabı, ulusal bayramlar, çalışma saatleri ve uygulamaları, boş zaman faaliyetleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya)*
2. *Yaşam şartları: Yaşam standartları (bölgesel, sınıfsal ve etnik farklılıklar), barınma olanakları, sosyal yardım düzenlemeleri*
3. *Kişiler arası ilişkiler: Toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler, cinsler arası ilişkiler, aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler, nesiller arası ilişkiler, iş ortamındaki ilişkiler, toplum ile polis ve resmî görevliler arasındaki ilişkiler, ırk ve toplum ilişkileri, siyasi ve dini gruplar arasındaki ilişkiler*
4. *Değerler, inanışlar ve tutumlar: Sosyal sınıf, meslek grubu, sağlık (kazanılmış ve kalıtsal), bölgesel kültür, güvenlik, kurumlar, gelecek ve sosyal değişim, tarih, azınlıklar (etnik ve dini), ulusal kimlik, ideolojiler, yabancı üniversiteler, yabancı kişiler, sanat (müzik, görsel sanatlar, edebiyat, drama, popüler müzik), mizah*

5. *Beden dili; Sosyal (toplumsal) âdetler (gelenekler): Örneğin, misafir olma ve ağırlamada; dakiklik, hediye, giyecek, yiyecek ve içecekler, davranış ve söyleyiş âdetleri, kalış (ziyaret) süresi, ve-dalaşma*
6. *Törenselleştirilmiş davranışlar: Dini tören ve âyinler, doğum, evlilik, ölüm, halka açık gösteri ve törenlerde dinleyici ve seyirci davranışları, kutlamalar, festivaller, danslar, disko, vb.”*

Somut olmayan kültürel miras, dil öğretimi yapılırken aktarılması hedeflenen kültürel öğelerdir. UNESCO (2013), somut olmayan kültürel mirasın “toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar” şeklinde tanımlamaktadır.

Somut olmayan kültürel miras, Kültür ve Turizm Bakanlığı (2013: 15) tarafından beş gruba ayrılmıştır:

- a) *“Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar (destanlar, efsaneler, halk hikayeleri, atasözleri, masallar, fıkralar vb.)*
- b) *Gösteri sanatları (karagöz, meddah, kukla, halk tiyatrosu vb.)*
- c) *Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler (nişan, düğün, doğum, nevrüz vb. kutlamaları)*
- d) *Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar (geleneksel yemekler, halk hekimliği, halk takvimi, halk meteorolojisi vb.)*
- e) *El sanatları geleneği (dokumacılık, nazar boncuğu, telkâri, bakırcılık, halk mimarisi vb.)”*

Somut olmayan kültürel mirasın içinde yer alan el sanatları, estetik bir görüntüye ve nesiller boyunca süregelen tarihi birikime sahip olmaları sebebiyle (Arioğlu ve Aydoğdu Atasoy, 2015: 113) yabancı dil öğretimi yapılırken kültür aktarımı yapmak için en uygun seçeneklerdendir. Oğuz (2002: 5) milli kültürün maddi boyutu olarak düşünülen geleneksel el sanatlarının, milli kültür öğeleri içinde küreselleşmeye en yakın seçenek ol-

duğunu söylemektedir. Ek olarak sanat dalları ve sanat ürünleri yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, öğrencilerin dikkatini çekecek kültürel değerlerin başlıcalarındandır (Demir ve Açık, 2011: 71).

Öter'e göre (2010: 174) "El sanatları salt ekonomik bir üretim faaliyeti değil; ulusal hafızayı, kültür mirasını, kimliği etkileyen yönleri ile sosyolojik, antropolojik ve folklorik boyutları olan bir kavramdır". Geniş bir muhtevaya sahip olmasından ötürü geleneksel el sanatlarının sınırları kesin olarak çizilememektedir (Arioğlu ve Aydoğdu Atasoy, 2015: 120) ancak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayınlanmış "Türk Süsleme Sanatları ve Geleneksel El Sanatları Kursları Yönetmeliği"² göre süsleme sanatları ve geleneksel el sanatları olarak ikiye ayrılmaktadır.

"Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcılarının Tespit ve Kayıt İşlemlerine İlişkin Yönerge" kapsamında ebru, tezhip, minyatür, hüsn-i hat, kat'ı, kalemkarlık, cilt ve şukufe geleneksel Türk süsleme sanatları arasında kabul edilmektedir.

Geleneksel el sanatları ise metal işleri (altın, gümüş ve bakır işlemeciliği), ağaç işleri (kündekari, sedef kakma ve dağlama), dokuma işleri (halı, kilim ve yöresel dokumalar), taş yontma işleri (lüle taşı, Oltu taşı ve taş oymacılığı), seramik sanatı (çanak, çömlek ve çini yapımı), el işlemleri (sim-sırma, iğne oyaları ve örgü) ve deri işleri (ciltleme) şeklindedir.

Milli Eğitim Bakanlığı (2012) tarafından yayınlanan "El Sanatları Teknolojisi Geleneksel Türk Süsleme Sanatları" isimli raporda ise "seramik, porselen, çini ve keramik sanatı, çömlekçilik, ahşap ve ağaç işleri, sedef kakma, baston ve asa, halk çalgıları, kalem işleri, metal işleri, cam işleri ve değerli taş işçiliği, taş işleri, mermer, deri işleri, mine işçiliği, hat sanatı ve el yazmaları, tezhip, el yazmalarını ciltleme, minyatür, tuğra, ebru, gümüş işçiliği ve telkâri, bakır işleri, kalaycılık, kapı tokmağı, bıçakçılık, semercilik, sepet ve hasır işleri, kaşık ve külek yapımı, keçe işleri, çoraplar" geleneksel el sanatları olarak kabul edilmiştir.

Bir milletin estetik hafızası niteliğinde olan geleneksel el sanatlarına yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış kitaplarda yer vermek faydalı olacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi literatürüne

²(<https://aregem.kulturturizm.gov.tr>)

bakıldığında somut olmayan kültürel mirasın dil öğretiminde kullanılmasına dair yapılmış çalışmaların sayısının oldukça az olduğu görülmüştür (Moralı ve Öner, 2019: 1349).

Alanyazına bakıldığında daha çok Gazi TÖMER Yabancılara Türkçe Öğretimi ders kitapları (Kutlu, 2014; Sincen, 2017, Mutlu, 2020; Moralı ve Öner, 2019) ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (Erdem, Gün ve Karateke, 2015; Okur ve Keskin, 2013; Doğru ve Kaplan, 2017; Erdal, Dağdeviren, Gökhan, Şen ve Şenay, 2017; Okur ve Yamaç, 2013) üzerine hazırlanmış çalışmalar olduğu görülmüştür ancak nadir de olsa farklı ders kitaplarını konu alan araştırmalar (Ökten ve Kavanoz, 2014; Demir ve Açık, 2011) vardır. İşcan ve Yassıtaş (2018), Akcaoğlu (2017) ve Darırama (2021), Yedi İklim ders kitaplarını somut olmayan kültürel mirasın aktarımı açısından ele almıştır ancak Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'ni geleneksel el sanatları açısından tüm seviyelerde inceleyen bir çalışma mevcut değildir. Bunlardan dolayı bu araştırma, somut olmayan kültürel miras içerisinde yer alan geleneksel el sanatlarına odaklanmış ilk çalışmalar arasında yer alması sebebiyle önemlidir.

Araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders ve çalışma kitaplarında yer alan geleneksel Türk el sanatlarını incelemektir. Bu doğrultuda şu sorulara cevap aranmıştır:

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti:

- a. A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 seviyesi ders ve çalışma kitaplarında yer alan geleneksel Türk el sanatları nelerdir?
- b. A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 seviyesi ders ve çalışma kitaplarında yer alan geleneksel Türk el sanatlarının metin türüne dil seviyesine göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak yürütülmüştür. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217).

İnceleme Nesneleri

Araştırmanın veri kaynaklarını, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde yer alan okuma ve dinleme metinleri oluşturmaktadır. Yedi İklim Türkçe A1-C2 ders ve çalışma kitaplarında yer alan okuma metinleri, öğretmen kılavuz kitaplarındaki dinleme metinleri esas alınmıştır. Alanda yaygın olarak kullanılan kaynaklardan biri olması sebebiyle (Erdil, 2018; Keskin, 2011) bu Türkçe öğretim seti tercih edilmiştir.

Tablo 1. İnceleme nesnelere ait künye bilgileri

Adı/Seviyesi	Yayın evi	Basım yılı	Editör(ler)
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti/A1	Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi	2015	Erol Barın, Şaban Çobanoğlu, Şeref Ateş, Mustafa Balcı, Cihan Özdemir
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti/A2	Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi	2015	Erol Barın, Şaban Çobanoğlu, Şeref Ateş, Mustafa Balcı, Cihan Özdemir
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti/B1	Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi	2015	Erol Barın, Şaban Çobanoğlu, Şeref Ateş, Mustafa Balcı, Cihan Özdemir
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti/B2	Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi	2015	Erol Barın, Şaban Çobanoğlu, Şeref Ateş, Mustafa Balcı, Cihan Özdemir
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti/C1	Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi	2015	Erol Barın, Şaban Çobanoğlu, Şeref Ateş, Mustafa Balcı, Cihan Özdemir
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti/C2	Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi	2015	Erol Barın, Şaban Çobanoğlu, Şeref Ateş, Mustafa Balcı, Cihan Özdemir

Verilerin Analizi

Veri kaynakları betimsel analiz tekniği ile ele alınmıştır. Bu doğrultuda elde edilen veriler incelenmiş, yorumlanmış ve birbirleriyle karşılaştırılmıştır (Karataş, 2015: 73). Geleneksel el sanatlarının tespitinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın "Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcılarının Tespit ve Kayıt İşlemlerine İlişkin Yönerge" isimli yönetmeliği ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan "El Sanatları Teknolojisi Geleneksel Türk Süsleme Sanatları" başlıklı raporu esas alınmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu kısmında örneklem olarak kabul edilen A1-C2 ders ve çalışma kitaplarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2: *A1 Seviyesi Ders ve Çalışma Kitaplarında Geleneksel Türk El Sanatları*

Kitap	Sayfa	Metnin Başlığı	Metin Türü	Konu Olan Geleneksel El Sanatı
Ders kitabı	114	Geleneksel Meslekler: Bakırcılık	Okuma metni	Bakırcılık

A1 ders kitabında geleneksel Türk el sanatlarından bakırcılığa yer verilirken çalışma kitabında herhangi bir geleneksel el sanatına rastlanmamıştır. Serbest Okuma bölümü içerisinde yer alan “Geleneksel Meslekler: Bakırcılık” isimli okuma metninde bakırcılığın eski bir meslek olduğu, bakırdan yapılan süs eşyaları ve Türkiye’de bakırcılar çarşısı bulunan iller anlatılmıştır.

Tablo 3: *A2 Seviyesi Ders ve Çalışma Kitaplarında Geleneksel Türk El Sanatları*

Kitap	Sayfa	Metnin Başlığı	Metin Türü	Konu Olan Geleneksel El Sanatı
Ders kitabı	110	Çini Sanatı	Okuma metni	Çini
Çalışma kitabı	56	Dokuma	Okuma metni	Dokumacılık

A2 seviyesinde hem ders kitabında hem de çalışma kitabında birer adet geleneksel Türk el sanatına yer verilmiştir. Her iki sanat da okuma metinlerinde tanıtılmıştır.

Ders kitabında seramik sanatı içerisinde kabul edilen çini ele alınmıştır. Serbest okuma bölümü içerisindeki metinde çininin tanımı yapılmış ve çini sanatının en güzel örnekleri anlatılmıştır.

Çalışma kitabındaki metinde ise dokumacılık sanatı ele alınmıştır. Metnin giriş kısmında el sanatlarının, bir millet için ne kadar önemli olduğu

vurgulanmıştır. Devamında dokuma sanatının tarihi gelişimine ve Türkler için önemine yer verilmiştir. Metne göre cevaplanması için yedi adet açık uçlu soru sorulmuştur.

Tablo 4: B1 Seviyesi Ders ve Çalışma Kitaplarında Geleneksel Türk El Sanatları

Kitap	Sayfa	Metnin Başlığı	Metin Türü	Konu Olan Geleneksel El Sanatı
Ders kitabı	31	Etem Çalışkan'la Sohbet	Dinleme metni	Hat
Ders kitabı	32	Hat Sanatı (Hüsnühat)	Okuma metni	Hat
Ders kitabı	66	Türklerde Kitap Ciltleme Sanatı	Okuma metni	Cilt

B1 seviyesi ders kitabında iki adet geleneksel el sanatı mevcutken çalışma kitabında herhangi bir el sanatı olmadığı görülmüştür.

“Hat Sanatı (Hüsnühat)” isimli metinde hat sanatı ele alınmıştır ve hat sanatının farklı kültürlerde de olduğuna dikkat çekilerek evrensel bir yapıya sahip olduğu söylenmiştir. Metne hazırlık olarak öncesinde “Etem Çalışkan'la Sohbet” başlıkla bir dinleme etkinliği mevcuttur. Dinleme etkinliğinde bir hattat olan Etem Çalışkan'la yapılmış bir röportaj vardır. Çalışkan, kendi hat sanatı tecrübesini ve hat sanatının anlamını anlatmaktadır. Okuma metninin devamında konuşma ve yazma etkinlikleri ile geleneksel el sanatları konusu sürdürülmüştür. Öğrencilere hat sanatıyla ilgilenmek isteyip istemedikleri ve kendi kültürlerine özgü sanatlar olup olmadığı sorulmuştur.

B1 ders kitabındaki ikinci geleneksel el sanatı ciltleme olmuştur. Serbest Okuma bölümünde bulunan metinde, kitap ciltleme sanatının tarihi anlatılmıştır.

Tablo 5: *B2 Seviyesi Ders ve Çalışma Kitaplarında Geleneksel Türk El Sanatları*

Kitap	Sayfa	Metnin Başlığı	Metin Türü	Konu Olan Geleneksel El Sanatı
Ders kitabı	32	Püf Noktası	Okuma metni	Çömlekçilik
Ders kitabı	116	Duyguların Dili Oya Sanatı	Okuma metni	İğne oyası
Ders kitabı	171	Atölye Ziyareti	Dinleme metni	Telkâri
Çalışma kitabı	22	-	Okuma metni	Cam işleri

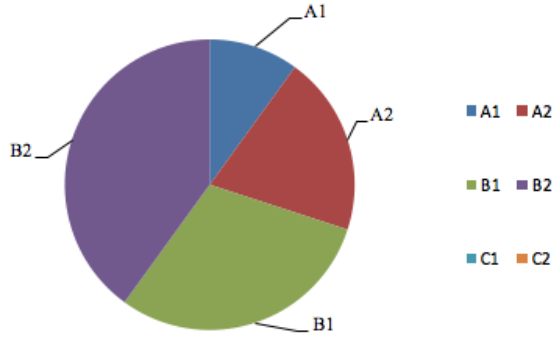
B2 seviyesi ders kitabında çanak-çömlek yapımı, iğne oyası ve telkâri olmak üzere üç farklı geleneksel el sanatına yer verilmiştir. “Püf Noktası” başlıklı okuma metni Serbest Okuma bölümü içerisinde ve metinde çanak-çömlek yapımından yola çıkarak ‘püf noktası’ ifadesinin anlamı hikâye şeklinde anlatılmıştır.

“Duyguların Dili Oya Sanatı” metinde Serbest Okuma bölümünde yer almaktadır. Metinde iğne oyasının Anadolu kültüründe kadınların hayatı için ne kadar belirleyici olduğu, iğne oyelerinin çeşitli anlamlara geldiği aktarılmıştır. Metinden önce hazırlık olarak öğrencilerden, ülkelerinde yaygın olan bir el sanatını yazmalarını istenmiştir.

B2 ders kitabında kendine yer bulmuş son geleneksel el sanatı ise telkâri olmuştur. “Atölye Ziyareti” isimli dinleme metninde bir telkâri ustası ile sunucu arasındaki diyalog vardır. Usta, telkâri sanatına başlama hikâyesini ve bu sanatın yaygınlaşması için yaptığı çalışmaları anlatmaktadır.

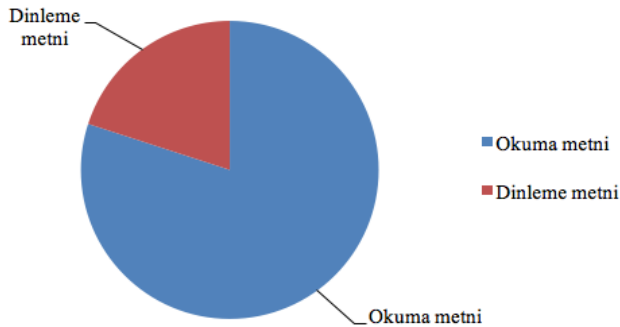
Çalışma kitabındaki metinde ise bir marka üzerinden cam sanatı, bu sanatın Anadolu kültüründen besleniyor oluşu ve bu sanatla üretilmiş ürünlerin soyut kültürel miras konusunda önemli olduğu anlatılmıştır. B2 seviyesi çalışma kitabında geleneksel el sanatlarına yer verilen başka bir metin bulunmamaktadır ancak 61. sayfada yer alan bulmaca ve yazma etkinliğinde “oya, minyatür, ebru, çini, tezhip, hat” sanatlarının ismi geçmektedir.

Moralı ve Öner (2019, 1354), düzey arttıkça kitapların kültür konusunda daha çok bilgi vermesi gerektiğini söylemektedir ancak C1 ve C2 seviyesinde hem ders hem de çalışma kitabında geleneksel el sanatlarına rastlanmamıştır.

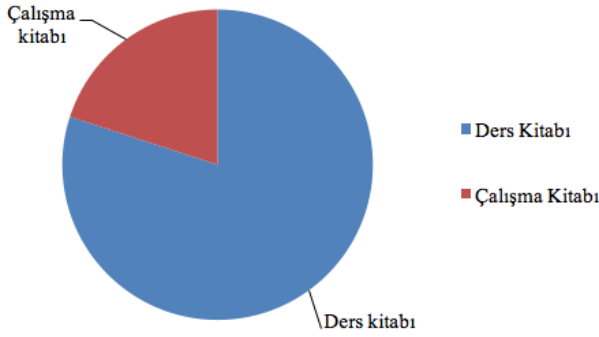
Şekil 1. Geleneksel el sanatlarını konu alan metinlerin seviyelere göre dağılım grafiği

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ders ve çalışma kitaplarında toplam 10 metinde geleneksel el sanatlarının konu edildiği görülmüştür. A1 seviyesinde 1, A2’de 2, B1’de 3, B2’de ise 4 adet geleneksel el sanatı mevcuttur ancak C1 ve C2 seviyelerinde geleneksel Türk el sanatlarından hiçbirine yer verilmemiştir. A1’den B2 seviyesine kadar olan seviyelerde kademeli olarak yer verilen geleneksel el sanatı sayısının artması olumlu bir durumdur ancak her türlü metne yer verilebilecek C1 ve C2 seviyesinde geleneksel el sanatlarına hiç yer verilmemiş olmasının büyük bir eksiklik olduğu düşünülmektedir.

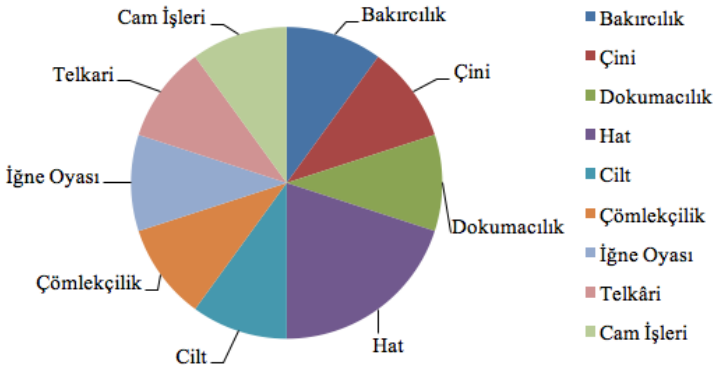
Şekil 2. Geleneksel el sanatlarının konu edildiği metinlerin türünün dağılım grafiği

Ders ve çalışma kitaplarındaki geleneksel el sanatlarını konu edinen 10 metinden 8'i okuma metniyken 2 tanesi dinleme metnidir. Yüksek bir oranla okuma metninin tercih edildiği görülmüştür. Geleneksel el sanatlarının anlatıldığı 8 okuma metninin 5'i Serbest Okuma bölümündedir yani metinlerin anlaşılıp anlaşılmadığını ölçmeye dair herhangi bir etkinlik bulunmamaktadır. Metinlerin devamında çeşitli etkinliklere yer verilmesi, konunun anlaşılması ve pekişmesi açısından daha olumlu sonuçlar verecektir. Dinleme metninin ikisinde de bir geleneksel el sanatı ustasıyla yapılmış röportaj mevcuttur.

Şekil 3. Geleneksel el sanatlarının konu edildiği metinlerin ders ve çalışma kitabına göre dağılım grafiği

Geleneksel el sanatlarının ele alındığı metinlerden 8 tanesi ders kitaplarında yer almaktadır. Bu konuda eşit bir dağılım olmadığı ve çalışma kitaplarının ihmal edilmiş olduğu dikkat çekmektedir.

Şekil 4. Ders ve çalışma kitaplarında yer alan geleneksel el sanatlarının dağılım grafiği

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti içerisinde 9 farklı geleneksel el sanatı bulunmaktadır. Bu sanatlar bakırcılık, çini, dokumacılık, hat, cilt, çömlekçilik, iğne oyası, telkâri ve cam işleridir. Bu sanatlar arasında birden fazla metinde ele alınan tek sanat, hat sanatı olmuştur. Geleneksel el sanatları açısından çok zengin bir kültüre sahip olunmasına rağmen ders ve çalışma kitaplarında az sayıda yer verilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış Türkçe öğretim setlerinden biri olan Yedi İklim kitaplarındaki geleneksel Türk el sanatlarını inceleme maksadıyla hazırlanmış bu çalışmadan şu sonuçlar elde edilmiştir:

Yabancı dil öğretimi, dil öğretimine ek olarak kültürü aktarmak için en önemli araçlardan biridir (Okur, 2013: 898) ve bu sürecin esas kaynaklarını da ders ve çalışma kitapları oluşturmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitapları hazırlanırken bu kitapların kültür aktarımı sürecine de katkı sağlayacağı göz önünde tutulmalı ve metin seçiminde buna dikkat edilmelidir. Kültürün önemli bir parçası olan geleneksel el sanatları köklü bir tarihe sahip olması, bir milletin yaşantısını yansıtması, kültürel zenginliğin dışavurumu konumunda olması, ürünleştirilebilmesi ve estetik bir tarafı olması gibi nedenlerle kültür aktarımı için kullanılabilir en önemli kaynaklardandır.

İncelenen ders ve çalışma kitaplarında kültürün bir parçası olarak geleneksel el sanatlarına yer verilmiştir ancak geleneksel el sanatlarının konu edildiği metinlere bakılınca eşit bir dağılım olmadığı görülmüştür. A1 seviyesinden B2 seviyesine kadar ders ve çalışma kitaplarında geleneksel el sanatlarını ele alan metin sayısında ivmeli bir artış söz konusudur lakin C1 ve C2 seviyesi kitaplarında geleneksel el sanatlarından hiç bahsedilmemesi kültür aktarımı hususunda büyük bir eksiklik olarak görülmüştür. Mutlu (2020, 107) C1 seviyesi ders kitaplarında kültür aktarımının çok daha fazla olduğunu söylemektedir ancak bunu geleneksel el sanatları açısından Yedi İklim kitapları için söylemek mümkün değildir. Okur ve Keskin (2013), ise orta seviye ders kitaplarında kültür öğelerinin daha çok olduğunu belirtmiştir. Yedi İklim ders ve çalışma kitapları bakımından da bu neticeye varmak olasıdır.

Ders ve çalışma kitaplarında geleneksel el sanatlarını konu edinen bazı metinlerin yanında bu sanatlara ait örneklerin verildiği görülmüştür. Örnek görsellerin arttırılmasının öğrencilerin dikkatini çekeceği düşünülmektedir (Sinecen, 2017: 149).

Çalışmanın sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunmak mümkündür:

- Geleneksel el sanatlarını konu edinen metinlere daha çok ders kitaplarında yer verildiği görülmüştür. Çalışma kitaplarında da bu konuda metinlere yer verilmesi tamamlayıcılığı sağlayacağı açısından tavsiye edilmektedir.
- Geleneksel el sanatların çoğunlukla okuma metinleri içerisinde ele alındığı görülmüştür. Diğer dil becerilerine yönelik metinlere ve etkinliklere de yer verilmesi faydalı olacaktır.
- Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde bulunan geleneksel el sanatları birbirlerinden bağımsız ele alınmıştır. Buna ek olarak geleneksel el sanatların ne olduğuna dair bir açıklamanın yer aldığı, bu sanatların verildiği, bu sanatların Türk kültürü açısından öneminin vurgulandığı bir metne yer vermek hem konunun daha kapsayıcı olmasını sağlayacak hem de Türk kültüründeki geleneksel el sanatlarının zenginliğine dikkat çekecektir.
- Araştırmaya konu olan ders ve çalışma kitaplarında geleneksel el sanatlarından bakırcılık, çini, dokumacılık, hat, cilt, çömlekçilik, iğne oyası, telkâri ve cam işleri yer almaktadır. Bu sanatların sayısının arttırılması mevcut zenginliğin ortaya konulması açısından olumlu bir sonuç verecektir.
- Araştırma neticesinde elde edilen sonuçlara göre yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış ders ve çalışma kitaplarında kültürün kıymetli bir parçası olan geleneksel el sanatlarına daha sık yer verilmesi önerilmektedir. Geleneksel el sanatlarından faydalanmak ve çeşitliliğe yer vermek hem Türkçe öğretim setlerini zenginleştirecek hem de öğrencilerin ilgisini arttıracaktır. Kültürel öğelerden biri olan geleneksel el sanatlarına Türkçe öğretim setleri içinde yer vermek kültür aktarımı amacına da uygun düşecektir ve Türk kültürünün tanıtımına hizmet edecektir.

Çıkar Çatışması ve Etik Bildirimi

Çalışmada çıkar çatışmasına yol açacak herhangi bir husus bulunmadığını ve araştırmanın tüm süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu beyan ederim.

Kaynakça

[1] Arıoğlu, İ.E. ve Aydoğdu Atasoy, Ö. (2015). Somut olmayan kültürel miras kapsamında geleneksel el sanatları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic (Prof. Dr. H. Ömer Karpuz Armağanı)*, 10(16), 109-126.

[2] Demir, A. ve Açıık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *TÜBAR XXX*, 30, 51-72.

[3] Diker, O. ve Deniz, T. (2017). Coğrafya ve tarih perspektifinden somut kültürel miras ve Türkiye. Ankara: Pegem Akademi.

[4] Erdil, M. (2018). Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kuruluna bağlı 209 üniversitede yabancılara Türkçe öğretimi. *Journal of International Social Research*, 11(60), 93-112.

[5] İşcan, A. ve Yassıtaş, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti örneği (B1-B2 düzeyi). *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 3(1), 47-66.

[6] Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.

[7] Keskin, F. (2011). Using songs as audio materials in teaching Turkish as a foreign language. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10(4). 378-383.

[8] Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching*, Oxford: Oxford University Press.

[9] Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2009), Türk süsleme sanatları ve geleneksel el sanatları kursları yönetmeliği. <https://aregem.kulturturizm.gov.tr/> (15.01.2023).

- [10] Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2013), Gelenekten Geleceğe Türkiye’de Somut Olmayan Kültürel Miras. Ankara: Desen Ofset.
- [11] Mert, O., Albayrak, F. ve Serin N. (2013). Çeviri çocuk kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 58-73
- [12] Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). Diller için Avrupa ortak başvuru metni. (Çev. MEB TTKB). Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Yayınları.
- [13] Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). El sanatları teknolojisi geleneksel Türk süsleme sanatları. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Geleneksel%20T%C3%BCrk%20S%C3%BCsleme%20Sanatlar%C4%B1.pdf (06.01.23).
- [14] Moralı, G. ve Öner, G. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında somut olmayan kültürel miras unsurlarının incelenmesi. *Turkish Studies Language and Literature* 14(3), 1345-1357.
- [15] Oğuz, M. Ö. (2002). Ulusal kalıtın küreselleştirilmesi ve Türk el sanatları. *Milli Folklor*, 54, 5-10.
- [16] Okur, A. (2013). Milli kültür ve folklorun Türkçe ders kitapları aracılığıyla aktarımı. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6(11), 878-903.
- [17] Okur, A. ve Keskin, F. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1619-1640.
- [18] Öter, Z. (2010). Türk el sanatlarının kültür turizmi bağlamında değerlendirilmesi. *Milli Folklor*, 86, 174-185.
- [19] Pehlivan, F. (2007). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürlerarası etkileşim odaklı yaklaşım uyarınca metin çalışmaları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [20] Sinecen, F. (2017). Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarında kültürümüze ait unsurların kullanımı: Gazi Üniversitesi TÖMER B1 Kitabı Örneği. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi* 13(5), 133-150.

[21] Tapan, N. (1995). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde yeni bir yöneliş: kültürlerarası-bildirişim-odaklı yaklaşım. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, IX, 149-167.

[22] TDK (2011). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

[23] UNESCO (2003). Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi. <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf> (18.01.2023).

Extended Summary

In order for foreign language teaching to yield successful results, it is imperative to introduce the culture of the language taught. Since culture and language are an inseparable whole, a language learner must know the culture of that language in order to communicate successfully.

Learning a foreign language is getting to know the people who speak that language and their culture (Tapan, 1995: 156). In the field of teaching Turkish as a foreign language, the biggest share in the transfer of culture falls to the textbooks, which are the primary sources (Mert, Albayrak, & Serin, 2013: 59; İşcan & Yassıtaş, 2018:51). Including the richness of the Turkish nation, in short, the cultural heritage (Akcaoğlu, 2017: 6) in the textbooks will be in accordance with the intercultural approach and will indirectly facilitate communication (Demir and Açık, 2011: 58).

According to CEFR (2011), the cultural elements to be included in the books prepared for foreign language teaching are “daily life, living conditions, interpersonal relations, values, beliefs, and attitudes, body language, and ceremonial behaviors.” The traditional handicrafts that are the subject of this study are included under the title “values, beliefs, and attitudes.”

Handicrafts, which are included in the intangible cultural heritage, are one of the most suitable options for transferring culture while teaching a foreign language, as they have an aesthetic appearance and a historical background that lasts for generations (Arioğlu and Aydoğdu Atasoy, 2015: 113).

The Ministry of National Education (2012) defined traditional handicrafts with a deep historical background as “ceramic, porcelain, tile and pottery art, pottery, wood and woodwork, mother-of-pearl inlay, walking stick and

staff, folk instruments, pencil works, metal works, glass works, and precious stonework, stonework, marble, leather work, enamel work, calligraphy and manuscripts, illumination, binding of manuscripts, miniature, tugra, marbling, silverwork and filigree, tinsmithing, copper work door knocker, knife making, saddle making, basket and wicker work, spoon and cup making, felt work, socks”.

Traditional handicrafts; It is one of the most valuable resources that can be used when transferring culture, as it is an important part of it, has a long history, and has an aesthetic aspect.

The aim of the research is to examine the traditional Turkish handicrafts included in the course and workbooks for teaching Turkish as a foreign language. In this direction, answers to the following questions were sought:

Yunus Emre Institute Yedi İklim Turkish Teaching Set:

- a. What are the traditional Turkish handicrafts in the A1, A2, B1, B2, C1, and C2 level courses and workbooks?
- b. How is the distribution of traditional Turkish handicrafts according to text type and language level in the A1, A2, B1, B2, C1, and C2 level courses and workbooks?

The research was based on qualitative research, and the document analysis method was used. Within the scope of the research, which traditional handicrafts are included in the Yedi İklim Turkish Teaching Set, the distribution of the texts on traditional handicrafts by levels and book type (workbook, textbook) and in which language skill they are included.

The results and recommendations obtained as a result of the research are as follows:

It has been observed that the texts about traditional handicrafts are not evenly distributed in the books. There has been a rapid increase in the number of texts on traditional handicrafts starting at A1 level, but this increase has stopped in C1 level textbooks and workbooks. There are no texts on traditional handicrafts in the C1 and C2 level course and workbooks.

C1 and C2 levels are where the grammar barrier is overcome, so any subject can be discussed. In this situation, it was seen as a deficiency that traditional handicrafts were ignored at these two levels.

Most of the texts on traditional handicrafts are included in the textbooks. Including the texts prepared on this subject in the workbooks will both increase the quality of the books and enrich them in terms of content.

The texts dealing with traditional handicrafts in the Yedi İklim Turkish Teaching Set are independent of each other. No text has been found in which there is an explanation of what traditional handicrafts are, what types are mentioned, and the importance of these arts in terms of Turkish culture and history. The presence of a text including the topics mentioned in the books will be both integrative and emphasize the richness of traditional handicrafts.

Most of the texts prepared to introduce traditional handicrafts are sand texts. Including traditional handicrafts in writing and speaking activities, especially in listening texts, will yield beneficial results.

The use of visuals, which include the most precious examples of these arts, together with the texts about traditional handicrafts, which are pleasing to the eye, will both attract the attention of the students and make it easier for the teacher to explain the art.

Traditional handicrafts such as coppersmithing, tile, weaving, calligraphy, binding, pottery, needle lace, filigree, and glass work are included in the course and workbooks that are the subject of the research. Increasing the number of these arts will have a positive result in terms of revealing the existing wealth. According to the results obtained as a result of the research, it is suggested that traditional handicrafts, which are a valuable part of the culture, should be included more frequently in the course and workbooks prepared for the purpose of teaching Turkish as a foreign language. Making use of traditional handicrafts and giving place to diversity will both enrich Turkish teaching sets and increase the interest of students. Incorporating traditional handicrafts, which are one of the cultural elements, in Turkish teaching sets will also fit the purpose of cultural transfer and serve the promotion of Turkish culture.